

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

203333

ผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนจากน้ำท่วมทุกถิ่น
ในพื้นที่ตำบลเวียงคุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

IMPACTS OF FLOODING ON PEOPLE'S HEALTH IN
WIENG KOOK SUB-DISTRICT, MUANG DISTRICT,
NONGKHAI PROVINCE

นางสาวจริญญา ศรีเคข

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2553

600257063

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

203333

ผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนจากปัญหาอุทกภัย
ในพื้นที่ตำบลเวียงคุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
IMPACTS OF FLOODING ON PEOPLE'S HEALTH IN
WIENG KOOK SUB-DISTRICT, MUANG DISTRICT,
NONGKHAI PROVINCE

นางสาวจริญญา ศรีเดช

วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2553

ผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนจากปัญหาอุทกภัย
ในพื้นที่ตำบลเวียงคุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

นางสาวจริญญา ศรีเดช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

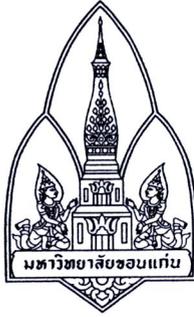
พ.ศ. 2553

**IMPACTS OF FLOODING ON PEOPLE'S HEALTH IN
WIENG KOOK SUB – DISTRICT, MUANG DISTRICT,
NONGKHAI PROVINCE**

MISS CHARINYA SIDET

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC HEALTH
IN ENVIRONMENTAL HEALTH
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2010

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
หลักสูตร
สาขารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานามัยสิ่งแวดล้อม

ชื่อวิทยานิพนธ์: ผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนจากปัญหาอุทกภัย
ในพื้นที่ตำบลเวียงคุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์: นางสาวจริญญา ศรีเดช

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

รองศาสตราจารย์วรางคณา	สังสิทธิ์สวัสดิ์	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ	อินทร์ม่วง	กรรมการ
ดร.ประพัฒน์	เป็นตามวา	กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

.....
John D. ...

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ อินทร์ม่วง)

.....
[Signature]

(รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมาตย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....
[Signature]

(รองศาสตราจารย์พิชญ อุตตมะเวทิน)

คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

จริญญา ศรีเดช. 2553. ผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนจากปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลเวียงคุก
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ อินทร์ม่วง

บทคัดย่อ

203333

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนที่ประสบอุทกภัย เมื่อปี พ.ศ. 2551 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่ประสบอุทกภัย จำนวน 187 ครัวเรือน ในช่วงเดือนมกราคม ถึง มีนาคม พ.ศ. 2553 และเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติการเกิดโรคที่เกี่ยวข้องกับน้ำเป็นสื่อจากสำนักงานควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา เป็นค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า อุทกภัยที่เกิดขึ้นระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงกันยายน ปีพ.ศ. 2551 มีผู้ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุที่เกิดจากอุทกภัย ร้อยละ 25.1 ซึ่งมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการลื่นล้ม/หกล้ม และมีผู้ที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับน้ำเป็นสื่อถึงร้อยละ 64.2 โดยป่วยเป็นโรคน้ำกัดเท้ามากที่สุด รองลงมาคือ ผดผื่น/ผื่นคัน/ลมพิษ และตาแดง/ตาอักเสบ โดยทั้งหมดเป็นโรคที่เกิดจากการขาดแคลนน้ำสะอาดในการชำระล้างทำความสะอาดร่างกายและเสื้อผ้า ทำให้เป็นโรคติดเชื้อตามเยื่อตาและผิวหนัง ประชาชนส่วนใหญ่มีความกังวลใจเรื่องความเสียหายที่เกิดขึ้นกับที่พักอาศัยและทรัพย์สินในบ้าน ร้อยละ 27.3 ส่งผลให้เกิดการนอนไม่หลับ ถึงร้อยละ 72.7 และจากสถิติการเกิดโรคที่เกี่ยวข้องกับน้ำเป็นสื่อ พบว่าช่วงที่เกิดอุทกภัยเมื่อเดือนสิงหาคม ปีพ.ศ. 2551 เกิดการระบาดของโรคตาแดง ปัญหาด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในขณะที่เกิดอุทกภัยพบว่า เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่มและน้ำใช้ ไม่มีสถานที่หรืออุปกรณ์สำหรับประกอบอาหาร มีขยะลอยมาติดที่บ้าน ส้วมอุดตัน และพบว่าบุงเป็นแมลงนำโรคที่พบมากในช่วงหลังน้ำลด โดยขณะที่เกิดอุทกภัยพบว่าประชาชนมีความสามัคคีและช่วยเหลือกันในชุมชนเพิ่มขึ้นและส่วนใหญ่ต่างรู้สึกซาบซึ้งใจในการช่วยเหลือจากภาครัฐ

ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญต่องานด้านสาธารณสุขในการเตรียมบุคลากรทางการแพทย์และการให้สุขศึกษาแก่ประชาชนในการป้องกันและรักษาสุขภาพของตนเอง ตลอดจนการเตรียมยาและเวชภัณฑ์ต่างๆเมื่อเกิดอุทกภัย

Charinya Sidet. 2010. *Impacts of Flooding on People's health in Wieng Kook Sub – district, Muang District, Nongkhai Province*. Master of Public Health Thesis in Environmental Health, Graduate School, Khon Kaen University.

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Uraiwan Inmuong

ABSTRACT

203333

The objective of this investigation was to study the impact of flooding on people's health at the Wieng Kook Sub – district in the year 2008. Information was collected from 187 heads of households through an interview by asking how the flood affected them. The study was conducted from January to March 2010. In addition information about water related diseases in the affected area had been obtained from the Office of Disease Control 6, Khon Kaen Province. Conventional descriptive statistics were used for data analysis.

The flooding which lasted from August to September 2008 had various effects on the health of the people. From the group questioned 25.1% reported to have been injured in an accident largely due to falls because of the slippery conditions of the walking grounds. Suffering from water – related diseases during the time of flooding was mentioned from 64.2%. The most frequent disease had been fungus infection of the feet followed by rash and conjunctivitis. All the diseases were caused by a shortage of clean water in cleansing body clothing and can cause the infection of eyes and skin. People, up to 27.3%, are concerned about damages to homes and property. This resulted in an insomnia of 72.7%. The statistics of the Office of Disease Control proved that during the flooding, in particular in August 2008, conjunctivitis occurred in epidemic proportions. Besides the shortage of clean water, other environmental sanitation problems were related to the shortage of storage room for cooking equipment, that free floating garbage entered the house and that toilets became clogged, after the floods receded mosquitoes became a real nuisance. A positive effect of the environmental disaster had been that people developed a strong feeling of togetherness and much more help were given to neighbors and other villagers in the assistance of the government during this time was very much appreciated.

203333

The results of the study can be considered as a useful information which will help not only public health officials to be prepared for similar emergencies but also villagers to be in a better position to prevent as possible adverse health effects during flooding. Adequate stocks of medicine and medical supplies should be held available in areas at risk of severe and long lasting flooding.

งานวิทยานิพนธ์นี้มอบส่วนดีแด่บุพการี และคณาจารย์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมการทำวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปีการศึกษา 2552 ซึ่งการดำเนินงานสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกอย่างยิ่งจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง รองศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ อินทร์ม่วง ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ช่วยให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้งคอยเอาใจใส่และให้กำลังใจติดตามความก้าวหน้าผลสัมฤทธิ์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างสม่ำเสมอ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วรางคณา สังสิทธิสวัสดิ์ ดร.ประพัฒน์ เป็นตามวาที่เสียสละเวลาร่วมเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และกรุณาให้คำแนะนำข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้น ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือและพิจารณาเนื้อหาแบบสอบถามให้ถูกต้องเหมาะสม และขอขอบพระคุณคณาจารย์ ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่านที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และประสบการณ์อันมีค่ายิ่ง

ขอขอบพระคุณคุณ เจ้าหน้าที่สำนักงานควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยตำบลเวียงคุก เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเวียงคุกและพนักงานทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ และในความอนุเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จริญญา ศรีเดช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
คำอุทิศ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	๗
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. คำถามงานวิจัย	3
3. วัตถุประสงค์	3
4. สมมติฐานการวิจัย	4
5. ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	4
6. นิยามคำศัพท์เฉพาะ	6
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
1. แนวคิดและทฤษฎี	8
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
3. กรอบแนวคิดในการวิจัย	33
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	34
1. รูปแบบการวิจัย	34
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา	34
3. ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร	38
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
5. การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ	42
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
7. จริยธรรมในการวิจัย	42
8. การวิเคราะห์ข้อมูล	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
9. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	43
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	44
1. บริบทชุมชน	44
2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	45
3. ปัจจัยกำหนดสุขภาพด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาสุขภาพิบาลสิ่งแวดล้อม ขณะที่เกิดอุทกภัย	49
4. ปัจจัยกำหนดสุขภาพด้านเศรษฐกิจและสังคม	57
5. ผลกระทบต่อสุขภาพ	59
6. การเกิดโรคที่เกี่ยวข้องกับน้ำเป็นสื่อ (Water – related diseases) ตั้งแต่ปีพ.ศ.2549 – 2552 ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย	63
7. อภิปรายผล	73
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	79
1. สรุปผลการวิจัย	79
2. ข้อเสนอแนะ	84
เอกสารอ้างอิง	86
ภาคผนวก	90
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	91
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ	104
ภาคผนวก ค ตารางข้อมูลสถิติการเกิดโรคที่เกี่ยวข้องกับน้ำเป็นสื่อ	106
ประวัติผู้เขียน	131

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัภัยพิบัติซึ่งพบว่ามีผลกระทบของโรคติดต่อที่มีอาหารและน้ำเป็นสื่อ	16
ตารางที่ 2 เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัภัยพิบัติซึ่งพบว่ามีผลกระทบของโรคติดต่อทางแมลง	17
ตารางที่ 3 โรคหรือความเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับน้ำ	18
ตารางที่ 4 การจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่และกิจกรรมในด้านสุขาภิบาล	22
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนตารางครัวเรือนที่เป็นตัวอย่าง จำแนกหมู่บ้าน	36
ตารางที่ 6 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่ประสบอุทกภัย จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	47
ตารางที่ 7 การจัดการเกี่ยวกับแหล่งน้ำบริโภคในภาวะปกติและภาวะที่เกิดอุทกภัยของครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา	50
ตารางที่ 8 การจัดการขยะมูลฝอยในภาวะปกติและภาวะที่เกิดอุทกภัยของครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา	52
ตารางที่ 9 การจัดการสิ่งปฏิกูลในภาวะอุทกภัยของครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา	53
ตารางที่ 10 สัตว์และแมลงนำโรคที่พบในขณะที่เกิดน้ำท่วมและหลังน้ำลดของครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา	54
ตารางที่ 11 วิธีการจัดการแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์และแมลงนำโรคของครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา	55
ตารางที่ 12 การจัดการสุขาภิบาลอาหารขณะที่เกิดอุทกภัยของครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา	56
ตารางที่ 13 การเปลี่ยนแปลงปัจจัยกำหนดสุขภาพด้านเศรษฐกิจในขณะที่เกิดอุทกภัยของครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา	57
ตารางที่ 14 การเปลี่ยนแปลงปัจจัยกำหนดสุขภาพด้านสังคมในขณะที่เกิดอุทกภัยของครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา	59
ตารางที่ 15 การได้รับบาดเจ็บและการเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับน้ำเป็นสื่อในขณะที่เกิดอุทกภัยของครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา	60
ตารางที่ 16 ความกังวลใจและปัญหาสุขภาพที่เกิดจากความกังวลใจขณะที่เกิดอุทกภัยของครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา	62
ตารางที่ 17 การรับบริการด้านสุขภาพในขณะที่เกิดอุทกภัยของครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา	63

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 พื้นที่ศึกษาหมู่บ้านนาเหล่า	36
ภาพที่ 2 พื้นที่ศึกษาหมู่บ้านเวียงคุกใต้	37
ภาพที่ 3 พื้นที่ศึกษาหมู่บ้านเวียงคุกกลาง	37
ภาพที่ 4 พื้นที่ศึกษาหมู่บ้านเวียงคุกเหนือ	38
ภาพที่ 5 อัตราป่วยโรคอุจจาระร่วง ในพื้นที่ ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย ปีพ.ศ. 2549 – 2552	65
ภาพที่ 6 อัตราป่วยโรคอุจจาระร่วง จำแนกตามรายเดือนในพื้นที่ ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย ปีพ.ศ. 2549 – 2552	65
ภาพที่ 7 อัตราป่วยโรคอุจจาระร่วง ในพื้นที่ประสพอุทกภัย 4 หมู่บ้าน ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย ปีพ.ศ. 2551	66
ภาพที่ 8 อัตราป่วยโรคอุจจาระร่วง จำแนกรายเดือนปีพ.ศ. 2551 ในพื้นที่ประสพอุทกภัย 4 หมู่บ้าน ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย	66
ภาพที่ 9 อัตราป่วยโรคไข้เลือดออก ในพื้นที่ ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย ปีพ.ศ. 2549 – 2552	67
ภาพที่ 10 อัตราป่วยโรคไข้เลือดออก จำแนกตามรายเดือนในพื้นที่ ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย ปีพ.ศ. 2549 – 2552	68
ภาพที่ 11 อัตราป่วยโรคตาแดง ในพื้นที่ ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย ปีพ.ศ. 2549 – 2552	69
ภาพที่ 12 อัตราป่วยโรคตาแดง จำแนกตามรายเดือนในพื้นที่ ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย ปีพ.ศ. 2549 – 2552	70
ภาพที่ 13 อัตราป่วยโรคตาแดง ในพื้นที่ประสพอุทกภัย 4 หมู่บ้าน ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย ปีพ.ศ. 2551	70
ภาพที่ 14 อัตราป่วยโรคตาแดง ในพื้นที่ประสพอุทกภัย 4 หมู่บ้าน ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย ปีพ.ศ. 2551	71

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 15 อัตรाप่วยโรคเลปโตสไปโรซิส ในพื้นที่ ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย ปีพ.ศ. 2549 – 2552	72
ภาพที่ 16 อัตรाप่วยโรคเลปโตสไปโรซิส ในพื้นที่ ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย ปีพ.ศ. 2549 – 2552	72